

Bruxelles, 22.9.2023
COM(2023) 543 final

COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN ȘI CONSILIU

Al șaptelea raport anual privind Instrumentul pentru refugiații din Turcia

Cuprins

1. Introducere.....	1
1.1. Turcia și criza refugiaților	1
1.2 Răspunsul UE la criză și instituirea instrumentului.....	2
2. Funcționarea instrumentului.....	4
3. Capacitatea financiară, durata și natura finanțării	5
4. Punerea în aplicare a instrumentului	8
5. Monitorizare și evaluare	15
6. Audit.....	15
7. Comunicare și vizibilitate.....	15
8. Concluzii și etapele următoare	16

1. Introducere

În conformitate cu articolul 8 alineatul (1) din Decizia Comisiei din 24 noiembrie 2015¹ privind coordonarea acțiunilor Uniunii și ale statelor membre prin intermediul unui mecanism de coordonare („decizia”), Comisia informează periodic Parlamentul European și Consiliul cu privire la punerea în aplicare a Instrumentului pentru refugiații din Turcia (denumit în continuare „instrumentul”). Articolul 8 alineatul (2) din decizie prevede obligația Comisiei de a transmite anual Parlamentului European și Consiliului un raport cu privire la punerea în aplicare a instrumentului. Primul raport anual privind instrumentul a fost publicat în martie 2017². Toate rapoartele anuale pot fi găsite pe site-ul web dedicat Instrumentului pentru refugiații din Turcia. Prezentul raport vizează perioada de până în luna februarie 2023.

1.1. Turcia și criza refugiaților

Data fiind poziția sa geografică, Turcia este o importantă țară de primire și de tranzit pentru refugiați și migranți. Această țară găzduiește peste patru milioane de refugiați, cel mai mare număr din lume. Printre aceștia se numără 3,5 milioane de refugiați sirieni înregistrați³ și 305 000 de refugiați și solicitanți de azil înregistrați provenind în principal din Afganistan, Irak, Iran și Somalia^{4 5}. Acest număr foarte mare de persoane a avut un impact semnificativ asupra comunităților-gazdă. Strămutarea prelungită a refugiaților sirieni și numărul tot mai mare de sosiri ilegale din Afghanistan în Turcia, ca urmare a crizei din vara anului 2021, ridică tot mai multe probleme în ceea ce privește coeziunea socială dintre refugiați, migranți și comunitățile-gazdă, în special într-un context caracterizat de încetinirea creșterii economice.

Turcia continuă să depună eforturi semnificative în ceea ce privește găzduirea a peste patru milioane de refugiați și migranți și abordarea nevoilor acestora, reiterându-și angajamentul față de punerea în aplicare a Declarației UE-Turcia din martie 2016⁶. Deși Turcia nu s-a confruntat cu un aflus masiv de migranți și refugiați ca urmare a deteriorării situației în materie de securitate din Afghanistan, s-a înregistrat în continuare o presiune a migrației de-a lungul frontierei turco-iraniene. Declarația a continuat să dea rezultate în 2022. Cu toate acestea, în 2022, numărul sosirilor de migranți aflați în situație ilegală a crescut pe toate rutelor, în comparație cu 2021. În plus, deși relocarea refugiaților în statele membre ale UE a fost reluată după o scurtă întrerupere cauzată de pandemia de COVID-19, Turcia a menținut suspendarea returnărilor din insulele grecești impusă în martie 2020.

Consiliul European din octombrie 2020 a convenit să lanseze o agendă pozitivă UE-Turcia. Au fost identificate patru domenii prioritare: îmbunătățirea funcționării uniunii vamale și relansarea discuțiilor privind modernizarea acesteia; migrația și sprijinul pentru refugiați;

¹Decizia C(2015) 9500 a Comisiei din 24 noiembrie 2015 privind coordonarea acțiunilor Uniunii și ale statelor membre prin intermediul unui mecanism de coordonare – Instrumentul pentru refugiați destinat Turciei, modificată prin Decizia C(2016) 855 a Comisiei din 10.2.2016.

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017DC0130&qid=1552547465999&from=RO>

³ <https://en.goc.gov.tr/temporary-protection27>

⁴ <https://en.goc.gov.tr/irregular-migration>

⁵O particularitate a sistemului de azil din Turcia este faptul că această țară a semnat cu o rezervă Protocolul de la New York din 1967 la Convenția de la Geneva din 1951. În consecință, marea majoritate a refugiaților din Turcia nu pot solicita acordarea statutului de refugiat cu drepturi depline, ci doar a „statutului condiționat de refugiat”, care, dacă este acordat, limitează șederea în țară până când un refugiat recunoscut este „relocat într-o țară terță”.

⁶ <http://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2016/03/18-eu-turkey-statement/>

dialogurile la nivel înalt; contactele interpersonale și mobilitatea. Consiliul European din iunie 2021 a reiterat disponibilitatea UE de a colabora cu Turcia într-un mod etapizat, proporțional și reversibil pentru a consolida cooperarea într-o serie de domenii de interes comun, sub rezerva condiționalităților stabilite în martie 2021 și în concluziile anterioare ale Consiliului European. În octombrie 2021, la Ankara a avut loc un dialog la nivel înalt UE-Turcia privind migrația și securitatea.

Consiliul European din iunie 2021 a invitat Comisia să prezinte fără întârziere propuneri formale privind continuarea acordării de fonduri pentru refugiații sirieni și comunitățile-gazdă din Turcia, Iordania, Liban și din alte părți ale regiunii, în conformitate cu declarația membrilor Consiliului European din martie 2021 și în contextul politicii globale a UE în domeniul migrației. Comisia a alocat 3 miliarde EUR din bugetul UE pentru sprijinirea refugiaților din Turcia pentru perioada 2021-2023 și a angajat până în prezent 2,2 miliarde EUR în domenii precum nevoile de bază și sprijinul socioeconomic, educația, gestionarea frontierelor și protecția.

Cutremurele din Turcia și Siria – februarie 2023

În urma cutremurelor devastatoare din Turcia și Siria din februarie 2023, Uniunea Europeană a mobilizat imediat echipe de căutare și salvare pentru Turcia, în urma solicitării acestei țări de a activa mecanismul de protecție civilă al UE, iar 21 de state membre au trimis echipe de căutare și salvare, precum și unități medicale. Sistemul de sateliți Copernicus al UE a fost, de asemenea, activat pentru a furniza servicii de cartografiere a situațiilor de urgență, iar Centrul de coordonare a răspunsului la situații de urgență al UE a fost în contact direct cu autoritățile din Turcia pentru a coordona sprijinul suplimentar atunci când a fost necesar. UE va continua să sprijine populația Turciei și a organizat o conferință a donatorilor la 20 martie la Bruxelles pentru a mobiliza fonduri din partea comunității internaționale în sprijinul populației Turciei și Siriei, asumându-și angajamente în valoare totală de 7 miliarde EUR, inclusiv pentru cei 1,7 milioane de refugiați din zonele afectate.

1.2 Răspunsul UE la criză și instituirea instrumentului

În 2015, Uniunea Europeană și statele sale membre au decis să își intensifice implicarea politică și financiară pentru a sprijini Turcia în eforturile sale de găzduire a refugiaților. Ca răspuns la solicitarea statelor membre ale UE de a se alocă o finanțare suplimentară substanțială pentru sprijinirea refugiaților din Turcia, Comisia a instituit Instrumentul pentru refugiații din Turcia, prin Decizia Comisiei din 24 noiembrie 2015, modificată la 10 februarie 2016⁷ și ulterior la 14 martie și la 24 iulie 2018. Instrumentul este un mecanism de coordonare a mobilizării resurselor care provin atât de la bugetul UE, cât și din contribuții suplimentare din partea statelor membre, integrate în bugetul UE ca venituri alocate externe. Statele membre s-au angajat politic să furnizeze contribuții naționale în cadrul înțelegerii comune dintre statele membre ale UE și Comisia Europeană, înțelegere care a fost adoptată de reprezentanții guvernelor statelor membre la 3 februarie 2016 și care a fost actualizată cu ocazia acordului

⁷Decizia C(2016) 60/3 a Comisiei din 10 februarie 2016 privind Instrumentul pentru refugiații din Turcia de modificare a Deciziei C(2015) 9500 a Comisiei din 24 noiembrie 2015.

privind cea de a doua tranșă a instrumentului⁸. Înțelegerea comună a instituit, de asemenea, un cadru de condiționalitate. Pentru prima tranșă a instrumentului (2016-2017) s-au alocat în total 3 miliarde EUR. Cele 3 miliarde EUR au fost puse la dispoziție, pe lângă suma de 345 de milioane EUR⁹ deja alocată de Comisie Turciei ca răspuns la criza refugiaților din Siria înainte de instituirea instrumentului și în plus față de ajutorul bilateral acordat de statele membre¹⁰. Pentru a doua tranșă din cadrul instrumentului (2018-2019) s-au pus la dispoziție încă 3 miliarde EUR, suma totală din cadrul instrumentului ajungând la 6 miliarde EUR. Instrumentul a devenit operațional la 17 februarie 2016, cu ocazia primei reuniuni a comitetului director al instrumentului. În urma acestei reuniuni, Comisia a contractat rapid primele proiecte în cadrul instrumentului. Până la 31 decembrie 2020, Comisia a contractat întregul pachet financiar operațional al instrumentului. Până la finalul anului 2022, din totalul de 6 miliarde EUR s-au plătit aproximativ 5 miliarde EUR.

La 18 martie 2016, șefii de stat și de guvern ai Uniunii Europene și ai Turciei și-au reconfirmat angajamentul privind punerea în aplicare a planului lor comun de acțiune și au convenit asupra unor măsuri suplimentare menite să aprofundeze relațiile dintre UE și Turcia și să abordeze criza migrației¹¹. Turcia și Uniunea Europeană au recunoscut că sunt necesare eforturi suplimentare, rapide și hotărâte. Mai precis, în Declarația UE-Turcia din 18 martie 2016 (denumită în continuare „declarația”) s-a solicitat, printre altele, să se pună capăt migrației ilegale din Turcia către UE, prin subminarea modelului de afaceri al persoanelor care introduc ilegal migranți și prin oferirea unei alternative migranților, astfel încât aceștia să nu își mai pună viața în pericol, precum și să se intensifice punerea în aplicare a instrumentului.

În 2022, numărul total de sosiri din Turcia în Grecia, Italia și Bulgaria a fost de 33 460, față de 21 295 în 2021 (o creștere de 58 %). Dintre acestea, 15 582 au fost înregistrate în Grecia, față de 7 443 în 2021 (o creștere de 209 %), 15 805 în Italia, comparativ cu 12 916 în 2021 (o creștere de 22 %) și 1 900 în Bulgaria, comparativ cu 936 în 2021 (o creștere de peste 200 %). Au fost înregistrate 173 de sosiri din Turcia în România. Ruta de migrație din Turcia către Cipru a rămas foarte activă. În 2022, numărul total de sosiri ilegale în zonele controlate de guvern din Cipru a fost de 18 260 (17 437 după trecerea liniei verzi și 823 cu bărci provenind atât din Siria, cât și din Turcia), ceea ce reprezintă o creștere de 56 % față de 2021.

Turcia continuă să se confrunte cu o presiune semnificativă a migrației. Numărul migranților aflați în situație ilegală care au deportați din Turcia în țări terțe în 2022 a fost de 124 441, ceea ce reprezintă o creștere de 161 % față de 2021. Potrivit Președinției pentru gestionarea migrației (PMM), în 2022, comparativ cu 2021, Turcia a remarcat o creștere cu 206 % a numărului de returnări ale resortisanților afgani, o creștere cu 28 % a numărului de returnări ale resortisanților pakistanezi și o creștere cu 180 % a numărului de returnări ale străinilor cu alte

⁸ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11329-2018-INIT/en/pdf>

⁹ Finanțare mobilizată în perioada 2013-2015 în cadrul diferitelor instrumente de finanțare externă, și anume Instrumentul de ajutor umanitar (HUMA), Instrumentul de asistență pentru preaderare (IPA) și Instrumentul care contribuie la stabilitate și pace (IcSP), inclusiv o serie de acțiuni puse în aplicare de Fondul fiduciar al UE ca răspuns la criza siriană (EUTF).

¹⁰ De la începutul crizei în 2011, UE a mobilizat toate instrumentele politice și umanitare aflate la dispoziția sa pentru a sprijini populația siriană, fiind mobilizate în total 24,9 miliarde EUR reprezentând asistență umanitară, asistență pentru stabilizare și asistență pentru reziliență, https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/93313/node/93313_ro.

¹¹ <http://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2016/03/18-eu-turkey-statement/>

cetățenii. În 2022, un număr total de 280 206 migranți aflați în situație ilegală au fost împiedicați să intre în țară.

S-a continuat punerea în aplicare a mecanismului de relocare „unu la unu” în conformitate cu declarația. În perioada aprilie 2016 - februarie 2023, au fost relocați din Turcia în UE 37 397 de refugiați sirieni. Începând din 2016, au fost returnați din insulele grecești în Turcia, în temeiul declarației, 2 140 de migranți. Autoritățile turce nu și-au revocat decizia din martie 2020 de a suspenda operațiunile de returnare în temeiul declarației și de atunci nu au mai avut loc operațiuni de returnare în pofida cererilor repetate din partea autorităților elene și a Comisiei Europene¹². Sistemul de admisie umanitară pe bază de voluntariat, care poate fi activat atunci când trecerile ilegale ale frontierei dintre Turcia și UE încetează sau, cel puțin, sunt reduse în mod semnificativ și durabil, nu a fost activat de statele membre. .

2. Funcționarea instrumentului

Instrumentul este un mecanism de coordonare care permite mobilizarea rapidă, eficace și eficientă a asistenței acordate de UE refugiaților din Turcia, asigurându-se totodată buna gestiune financiară. Instrumentul asigură mobilizarea optimă a instrumentelor de finanțare existente ale UE, sub formă de asistență umanitară și/sau de asistență pentru dezvoltare, pentru a răspunde într-un mod cuprinzător și coordonat nevoilor refugiaților și ale comunităților-gazdă¹³.

Comitetul director al instrumentului oferă orientări strategice privind prioritățile, tipurile de acțiuni care urmează să fie sprijinite, sumele care urmează să fie alocate și instrumentele de finanțare care urmează să fie mobilizate și, după caz, privind condițiile referitoare la punerea în aplicare a angajamentelor Turciei în temeiul Planului comun de acțiune UE-Turcia din 29 noiembrie 2015 (denumit în continuare „Planul comun de acțiune”)¹⁴. În 2022, cel de al șaptelea an de punere în aplicare a instrumentului, au avut loc două reuniuni ale comitetului director, și anume la 23 iunie și la 8 decembrie.

Sustenabilitatea intervențiilor efectuate în cadrul instrumentului și implicarea autorităților din Turcia sunt, de asemenea, importante. Identificarea domeniilor care trebuie să beneficieze în mod prioritar de asistență se bazează pe o evaluare cuprinzătoare și independentă a nevoilor¹⁵, acordând o atenție specială grupurilor vulnerabile. Evaluarea nevoilor a fost actualizată în 2018¹⁶.

¹²În conformitate cu o nouă decizie ministerială a Greciei, Turcia va fi considerată țară terță sigură pentru solicitanții de azil din Pakistan, Bangladesh, Siria, Afganistan și Somalia. Prin urmare, în temeiul acestei decizii, cererile depuse de cetățenii țărilor menționate mai sus pot fi considerate inadmisibile, iar solicitanții vor fi returnați în Turcia, unde se consideră că sunt în siguranță și au posibilitatea de a solicita statutul de refugiat.

¹³Decizia C(2015) 9500 a Comisiei din 24 noiembrie 2015, articolul 2 – Obiectivele instrumentului.

¹⁴A se vedea articolul 5 alineatul (1) din Decizia C(2015) 9500 a Comisiei, modificată prin Decizia C(2016) 855 a Comisiei.

¹⁵https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/2016_needs_assessment.pdf

¹⁶https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/updated_needs_assessment.pdf

Instrumentul coordonează finanțarea acordată din următoarele instrumente de finanțare externă¹⁷: ajutorul umanitar¹⁸, Instrumentul european de vecinătate¹⁹, Instrumentul de cooperare pentru dezvoltare²⁰, Instrumentul de asistență pentru preaderare (IPA)²¹ și Instrumentul care contribuie la stabilitate și pace²². Măsurile finanțate din bugetul Uniunii sunt puse în aplicare în conformitate cu normele și reglementările financiare ale acesteia, care se aplică atât gestiunii directe, cât și celei indirecte.

Acordarea asistenței este condiționată de respectarea strictă de către Turcia a angajamentelor prevăzute în Planul comun de acțiune și în declarație.

3. Capacitatea financiară, durata și natura finanțării

Bugetul total coordonat de instrument este de 6 miliarde EUR și este mobilizat în două tranșe. Proiectele din cadrul primei și celei de a doua tranșe se derulează cel târziu până la jumătatea anului 2025, multe proiecte din prima tranșă fiind deja finalizate, iar majoritatea proiectelor fiind programate să fie finalizate mai devreme. În mod excepțional, din cauza crizei provocate de pandemia de COVID-19, perioada de punere în aplicare a proiectelor în cadrul măsurii speciale din 2016 în valoare de 1,6 miliarde EUR a fost prelungită, permițând astfel, pentru toate proiectele în cauză, atingerea obiectivelor declarate.

Prima tranșă s-a ridicat la 3 miliarde EUR, din care 1 miliard EUR a fost mobilizat din bugetul UE, iar 2 miliarde EUR au fost furnizate de statele membre²³ sub formă de contribuții bilaterale. În mod similar, cea de a doua tranșă s-a ridicat la 3 miliarde EUR, din care bugetul UE a furnizat 2 miliarde EUR, iar statele membre 1 miliard EUR²⁴.

În ceea ce privește resursele din bugetul UE, din suma de 1 miliard EUR furnizată din bugetul UE pentru perioada 2016-2017 s-au mobilizat 250 de milioane EUR în 2016 și 750 de milioane EUR în 2017. Din suma de 2 miliarde EUR furnizată din bugetul UE pentru perioada 2018-2019 s-au mobilizat 550 de milioane EUR în 2018, soldul fiind mobilizat în 2019.

În ceea ce privește contribuțiile statelor membre, pentru prima tranșă statele membre au contribuit la instrument cu 677 de milioane EUR în 2016, cu 847 de milioane EUR în 2017, cu 396 de milioane EUR în 2018 și cu 80 de milioane EUR în 2019. Pentru cea de a doua tranșă, statele membre au contribuit cu 68 de milioane EUR în 2018, cu 202 milioane EUR în 2019, cu 265 de milioane EUR în 2020, cu 166 de milioane EUR în 2021 și cu 165 de milioane EUR

¹⁷Contribuțiile Instrumentului european de vecinătate și cele ale Instrumentului de cooperare pentru dezvoltare (ICD) au fost transferate și executate în cadrul Instrumentului de asistență pentru preaderare și, respectiv, al Fondului fiduciar al UE. În principiu, toate contribuțiile instrumentului la EUTF (din IPA și, într-o mică măsură, din ICD) au fost executate ca asistență fără caracter umanitar.

¹⁸Regulamentul (CE) nr. 1257/96 al Consiliului privind ajutorul umanitar, JO L 163, 2.7.1996, p. 1.

¹⁹Regulamentul (UE) nr. 232/2014 al Parlamentului European și al Consiliului de instituire a unui instrument european de vecinătate, JO L 77, 15.3.2014, p. 27.

²⁰Regulamentul (UE) nr. 233/2014 al Parlamentului European și al Consiliului de instituire a unui instrument de finanțare a cooperării pentru dezvoltare, JO L 77, 15.3.2014, p. 44.

²¹Regulamentul (UE) nr. 231/2014 al Parlamentului European și al Consiliului de instituire a unui instrument de asistență pentru preaderare, JO L 77, 15.3.2014, p. 11.

²²Regulamentul (UE) nr. 230/2014 al Parlamentului European și al Consiliului de instituire a unui instrument care contribuie la stabilitate și pace, JO L 77, 15.3.2014, p. 1.

²³Repartizarea totală a contribuției statelor membre este disponibilă la adresa:

<http://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2016/02/03/refugee-facility-for-turkey/>.

²⁴<https://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2018/06/29/facility-for-refugees-in-turkey-member-states-agree-details-of-additional-funding/>

în 2022, restul plăților (134 milioane EUR) fiind planificate în 2023. Contribuțiile statelor membre se efectuează direct la bugetul UE sub formă de venituri alocate externe, în temeiul articolului 21 alineatul (2) litera (a) punctul (ii) din Regulamentul financiar, și se alocă liniilor bugetare aferente Instrumentului de asistență pentru preaderare și ajutorului umanitar.

Există în continuare o corelație satisfăcătoare între ritmul în care statele membre își achită contribuțiile *către* instrument și ritmul plăților finanțate de contribuțiile respective *din* instrument.

În 2019, în cadrul componentei umanitare a instrumentului, 19,50 milioane EUR au fost alocate sub formă de rezervă pentru o eventuală finanțare a măsurilor de răspuns la aflusul de refugiați noi din Siria. Întrucât rezerva nu a fost utilizată, această sumă a fost contractată în 2020 pentru a acoperi acțiunile privind sănătatea și protecția, încheind exercițiul de programare pentru a doua tranșă.

Până la 31 decembrie 2020, Comisia a contractat întregul pachet financiar operațional al instrumentului. Până la finalul anului 2022, din totalul de 6 miliarde EUR s-au plătit puțin peste 5 miliarde EUR.

Asistența suplimentară a UE pentru refugiații din Turcia, acordată în afara cadrului instrumentului

În 2020, Comisia a alocat, în afara cadrului instrumentului, 535 de milioane EUR pentru sprijinirea acțiunilor umanitare în Turcia, din care 50 de milioane EUR pentru continuarea acordării de asistență în domeniul protecției, al sănătății și al educației și 485 de milioane EUR din bugetul rectificativ pentru continuarea programelor „Plasa de siguranță socială de urgență” (ESSN) și „Transferuri condiționate de numerar pentru educație” (CCTE). Această asistență a fost contractată și plătită integral.

Ca urmare a concluziilor Consiliului European din iunie 2021, Comisia a propus mobilizarea unei sume suplimentare de 3 miliarde EUR pentru refugiații și comunitățile-gazdă din Turcia, pentru perioada 2021-2023. Prima tranșă de 560 de milioane EUR din această finanțare a fost angajată la sfârșitul anului 2021 pentru continuarea sprijinului în domenii prioritare cum ar fi nevoile de bază și educația, gestionarea migrației și controlul frontierelor. În 2022, alte 1 235 de milioane EUR au fost angajate în domeniile prioritare ale nevoilor de bază și sprijinului socioeconomic (634 de milioane EUR), precum și în domeniul gestionării frontierelor (220 de milioane EUR). Această din urmă măsură vizează consolidarea capacităților de control la frontieră ale Turciei, ca răspuns la presiunea continuă exercitată de migrație de la frontierele estice ale acesteia, prin furnizarea de echipamente, asistență tehnică și formare.

În plus, în 2021 și 2022 au fost angajate 425 de milioane EUR (300 de milioane EUR în 2021 și 125 de milioane EUR în 2022) în cadrul asistenței umanitare pentru a continua serviciile de protecție și sprijinul pentru nevoile de bază.

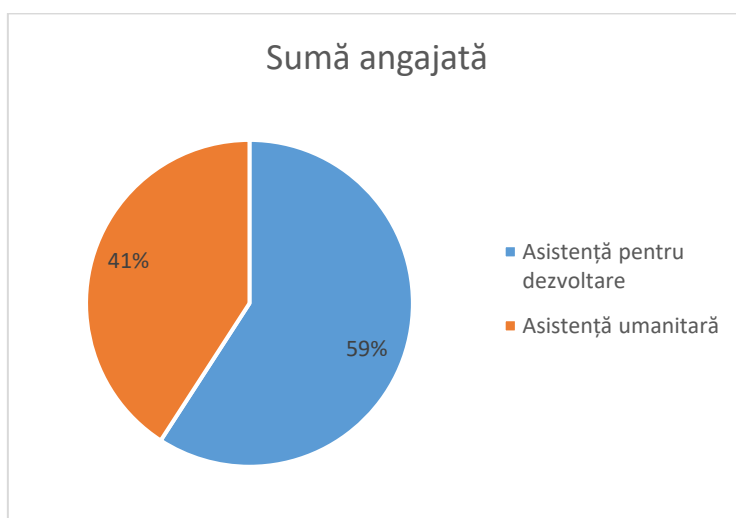
Soldul de aproximativ 630 de milioane EUR urmează să fie programat în 2023. În plus, o sumă totală de 150 de milioane EUR este mobilizată pentru a sprijini relocarea refugiaților în statele membre ale UE, gestionarea migrației și a frontierelor și eforturile de combatere a introducerii ilegale de migranți în cadrul instrumentelor HOME, ca parte a pachetului de 3 miliarde EUR.

Asistența totală alocată de UE pentru refugiații din Turcia începând din 2011 se ridică la aproape 10 miliarde EUR. Aceasta include 345 de milioane EUR sub formă de asistență pentru refugiați mobilizate între 2011 și 2016, 6 miliarde EUR în cadrul instrumentului, 535 de milioane EUR sub formă de finanțare de tip „punte” în 2020 și 3 miliarde EUR sub formă de finanțare suplimentară în perioada 2021-2023.

4. Punerea în aplicare a instrumentului

Instrumentul este pus în aplicare sub formă de asistență umanitară și de asistență pentru dezvoltare. În cadrul primei tranșe, pentru aceste componente s-au alocat aproximativ 1,4 miliarde EUR și, respectiv, 1,6 miliarde EUR. Având în vedere natura prelungită a crizei din Siria, intervențiile în cadrul celei de a doua tranșe se concentrează din ce în ce mai mult asupra activităților de sprijin socioeconomic și asupra creării de oportunități de asigurare a mijloacelor de trai. În cadrul celei de a doua tranșe, pentru asistența umanitară s-au alocat 1,04 miliarde EUR, iar pentru asistența pentru dezvoltare 1,9 miliarde EUR²⁵.

În ceea ce privește instrumentul per ansamblu, asistența pentru dezvoltare și asistența umanitară sunt defalcate astfel:

Pentru informații complete, a se vedea tabelul privind proiectele²⁶, disponibil online.

Programarea instrumentului a fost finalizată în decembrie 2019, iar până la sfârșitul anului 2020 a fost contractat integral pachetul financiar operațional în valoare de 6 miliarde EUR, din care, până la sfârșitul anului 2022, s-au plătit peste 5 miliarde EUR.

Este important de remarcat faptul că asistența furnizată în cadrul instrumentului se bazează pe proiecte. Plățile depind de progresul punerii în aplicare a intervențiilor din cadrul instrumentului.

Se acordă o atenție specială refugiaților și solicitanților de azil care nu au cetățenie siriană. Intervențiile efectuate în cadrul instrumentului urmăresc întotdeauna să implice comunitățile locale care găzduiesc refugiați.

Asistența umanitară în cadrul instrumentului este destinată celor mai vulnerabili refugiați, oferindu-le un sprijin demn, care să le satisfacă nevoile de bază și să le asigure protecția. Aceasta abordează, de asemenea, lacunele prin intermediul agențiilor specializate și al partenerilor din sectoarele sănătății și educației în situații de urgență. Ajutorul umanitar oferit de UE este ghidat de Consensul european privind ajutorul umanitar din 2007²⁷, care prevede

²⁵Soldul de 60 de milioane EUR este alocat pentru sprijin administrativ și operațional în scopul punerii în aplicare a instrumentului.

²⁶ https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/system/files/2022-01/Facility%20table_December%202021.pdf

²⁷Declarația comună a Consiliului și a reprezentanților guvernelor statelor membre.

că UE, în calitate de actor umanitar, aderă la principiile umanitare ale umanității, neutralității, imparțialității și independenței, astfel cum se prevede la articolul 214 din TFUE și în Regulamentul nr. 1257/96 privind ajutorul umanitar^{28,29}.

În cadrul componentei umanitare a instrumentului au fost puse în aplicare în total 65 de proiecte, prin intermediul a 21 de parteneri, în cadrul primei tranșe și al celei de a doua tranșe. Aceste proiecte vizează satisfacerea nevoilor de bază, protecția, educația și sănătatea pentru cei mai vulnerabili refugiați din Turcia. În cadrul primei tranșe s-au alocat și s-au contractat pentru asistență umanitară aproximativ 1,4 miliarde EUR, plătindu-se 1,3 miliarde EUR, în timp ce în cadrul celei de a doua tranșe, până la 31 ianuarie 2023 s-au contractat 1,04 miliarde EUR, fiind plătite 1,035 milioane EUR.

Asistența pentru dezvoltare sprijină nevoile pe termen mai lung în domeniile sănătății, educației și dezvoltării socioeconomice a refugiaților, în special în ceea ce privește accesul la servicii publice și la oportunități de asigurare a mijloacelor de trai, precum și în domeniul infrastructurii municipale. Asistența pentru dezvoltare se axează, de asemenea, pe grupurile vulnerabile și include dimensiunea de gen în intervențiile sale, de exemplu prin asigurarea protecției femeilor și a fetelor împotriva violenței sexuale și a celei bazate pe gen și prin îmbunătățirea accesului la asistență în domeniul sănătății sexuale și reproductive.

În cadrul componentei de dezvoltare a instrumentului, punerea în aplicare a 26 de proiecte contractate în cadrul primei tranșe a continuat să înregistreze progrese satisfăcătoare. Dintre aceste proiecte, 15 au fost puse în aplicare în cadrul Fondului fiduciar regional al UE ca răspuns la criza siriană (EUTF), suma totală fiind de 293 de milioane EUR, în plus față de alocarea gestionată în mod direct prin Instrumentul de asistență pentru preaderare³⁰.

Plățile către partenerii de punere în aplicare au ajuns la aproximativ 2,6 miliarde EUR, dintr-un total de 3,5 miliarde EUR alocate asistenței pentru dezvoltare în cadrul ambelor tranșe ale instrumentului³¹. În cadrul celei de a doua tranșe, cele 1,9 miliarde EUR alocate au fost contractate în totalitate până în decembrie 2020, din această sumă puțin peste 1 miliard EUR fiind plătit până la sfârșitul lunii decembrie 2022. În cadrul componentei de dezvoltare a instrumentului sunt incluse 17 contracte noi.

În 2022, punerea în aplicare a instrumentului a fost afectată de inflația foarte ridicată din Turcia și de provocările legate de rata de schimb, care au necesitat o reducere a domeniului de aplicare al anumitor proiecte, ceea ce a dus, la rândul său, la o scădere a numărului de clădiri construite. Modificările semnificative ale condițiilor de piață și rata inflației au avut un impact negativ în special asupra procedurilor de achiziție publică aferente mai multor acțiuni.

Acești factori legați de creșterea inflației, devalorizarea lirei turcești și majorările corespunzătoare ale prețurilor materialelor de construcție au reprezentat o provocare pentru

²⁸Regulamentul (CE) nr. 1257/96 al Consiliului din 20 iunie 1996 privind ajutorul umanitar.

²⁹Ajutorul umanitar al Comisiei Europene se bazează pe planuri anuale de punere în aplicare a ajutorului umanitar, specifice fiecărei țări. Cadrul de cooperare dintre Comisie și partenerii acesteia în domeniul ajutorului umanitar este stabilit de acordurile-cadru financiare și administrative ale Comisiei încheiate cu organizații internaționale și de acordurile-cadru de parteneriat cu organizații neguvernamentale.

³⁰Fondurile din Instrumentul de asistență pentru preaderare alocate în cadrul instrumentului sunt gestionate în conformitate cu normele privind acțiunile externe, prevăzute în partea a doua titlul IV din Regulamentul financiar, și cu normele de aplicare a acestuia.

³¹Această cifră include și plățile din cadrul proiectelor puse în aplicare prin intermediul Fondului fiduciar regional al UE ca răspuns la criza siriană, dar care nu au fost încă încasate din bugetul UE.

punerea în aplicare a proiectelor, în special pentru proiectele de infrastructură. Comisia efectuează o evaluare a proiectelor afectate pentru a stabili eventualele deficiențe în ceea ce privește finalizarea acestora și și-a intensificat colaborarea cu partenerii de punere în aplicare și cu misiunile la fața locului. Această evaluare este încă în curs de elaborare la momentul raportării.

Intervențiile din cadrul instrumentului pentru fiecare domeniu prioritar

Progresele înregistrate pentru fiecare domeniu prioritar în punerea în aplicare a asistenței finanțate în cadrul ambelor tranșe ale instrumentului sunt prezentate în rapoartele bianuale de monitorizare a instrumentului³². S-au înregistrat realizări semnificative în ceea ce privește acordarea de asistență refugiaților și comunităților-gazdă în domeniile prioritare enumerate mai jos.

Educație

Instrumentul a alocat peste 1,5 miliarde EUR pentru domeniul prioritar al educației, din care 545 de milioane EUR³³ pentru infrastructura educațională.

În cadrul componentei umanitare a instrumentului au fost alocate pentru educație peste 181 de milioane EUR. Programul „Transferuri condiționate de numerar pentru educație” (CCTE) sprijină înscrierea la școală a copiilor refugiați și frecventarea școlii de către aceștia prin plăți lunare către familiile refugiaților, cu condiția ca elevii să meargă la școală cu regularitate. Componenta de numerar a programului CCTE a fost finanțată în cadrul componentei umanitare până în octombrie 2022, ca urmare a suplimentării în valoare de 85 de milioane EUR furnizate din bugetul rectificativ aprobat în iulie 2020, în timp ce activitățile de sprijinire a capacității pentru tranziția lină au continuat până în decembrie 2022. Acest program a fost transferat la componenta de dezvoltare în octombrie 2022. Până în octombrie 2022, 811 181 de copii beneficiaseră de CCTE. Finanțată în cadrul asistenței suplimentare pentru refugiații din Turcia, a patra etapă a CCTE a fost semnată în septembrie 2022 pentru o sumă de 210 milioane EUR, finalizând tranziția de la ajutorul umanitar la asistența pentru dezvoltare pe termen mai lung în domeniul educației.

Punerea în aplicare a grantului direct emblematic al instrumentului (PIKTES II³⁴) acordat Ministerului Educației Naționale în valoare de 400 de milioane EUR s-a încheiat în ianuarie 2023 și a continuat cu noul proiect PIKTES +³⁵, având un buget total de 300 de milioane EUR finanțat în cadrul asistenței suplimentare pentru refugiații din Turcia. PIKTES sprijină ministerul prin creșterea numărului de înscrieri, rețineri și tranziții în sistemul de educație formală pentru copiii refugiați, menținând în același timp calitatea educației și coeziunea socială. Până în martie 2022, erau înscriși în sistemul de educație formală puțin peste 747 000 de copii sirieni. Peste 44 000 de elevi erau înscriși în învățământul preșcolar, peste 328 000 de elevi în învățământul primar, 282 323 de elevi în învățământul secundar inferior și 77 361 de elevi în învățământul secundar superior, în timp ce peste 7 500 de elevi urmau o formă de învățământ secundar formal la distanță. Până în iunie 2022, 63 489 de copii refugiați au beneficiat de cursuri de recuperare, iar 41 038 de copii refugiați au beneficiat de cursuri de sprijin

³² https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/negotiations-status/turkey/eu-facility-refugees-turkey_en

³³ Această sumă include un proiect pentru energie curată în valoare de 40 de milioane EUR în cadrul EUTF (Instrumentul pentru refugiații din Turcia 1).

³⁴ Promovarea integrării copiilor sirieni în sistemul de învățământ II (PIKTES II)

³⁵ Promovarea educației incluzive pentru copii în sistemul de învățământ din Turcia (PIKTES +)

datorită fondurilor instrumentului. În ceea ce privește sprijinul pentru capacitatea de predare din cadrul sistemului de învățământ, au fost angajați 3 321 de persoane, ca personal didactic și de consiliere și personal de sprijin (profesori și consilieri în materie de orientare din cadrul PIKTES), iar 22 834 de profesori din sistemul public și 15 917 membri ai personalului administrativ școlar au fost remunerați prin intermediul PIKTES II. În vederea asigurării unui mediu de învățare adecvat, au fost angajați în școli 3 020 de membri ai personalului de curățenie și 1 580 de membri ai personalului de securitate. Începând din iunie 2022, în cadrul PIKTES II, 3 886 de profesori, 10 126 de profesori din sistemul public și 8 154 de membri ai personalului administrativ școlar au urmat cursuri de formare cu privire la diverse subiecte legate de educația favorabilă incluziunii.

Numărul de elevi refugiați și de elevi ai comunității-gazdă care au beneficiat de burse din fondurile instrumentului pentru a studia în unități de învățământ profesional și tehnic (IPT) sau în instituții de învățământ superior a ajuns la 29 049. Majoritatea acestor elevi erau refugiați. Echilibrul de gen a fost menținut.

Instrumentul a continuat să sprijine dezvoltarea infrastructurii educaționale și să reducă supraaglomerarea din școli. S-au înregistrat progrese semnificative în ceea ce privește numărul de instituții de învățământ modernizate și finalizate. O realizare majoră în ceea ce privește modernizarea a fost instalarea a 8 700 de panouri inteligente în școli primare și secundare. Până în prezent au fost modernizate, datorită fondurilor instrumentului, peste 12 000 de clădiri. În plus, au fost construite 117 școli și a început furnizarea de servicii educaționale în 108 școli. Un proiect în domeniul energiei curate, în valoare de 40 de milioane EUR, contractat în cadrul primei tranșe, urmărește să asigure alimentarea cu energie electrică a 120 de școli, prin intermediul a două parcuri fotovoltaice și al unor panouri fotovoltaice instalate pe acoperiș. În cazul a trei școli, lucrările de instalare a panourilor fotovoltaice pe acoperiș au fost finalizate, iar în cazul a altor 48 de școli, lucrările au fost finalizate în proporție de 90 %, în medie. În plus, au fost demarate lucrări de reabilitare menite să sporească eficiența energetică a altor 41 de școli; până la sfârșitul anului 2022, acestea au fost finalizate în proporție de 70 %.

Protecție

În total, aproximativ 211 milioane EUR au fost alocate pentru protecție în cadrul instrumentului, în principal prin intermediul unor proiecte din cadrul componentei umanitare.

Componenta umanitară a instrumentului a sprijinit înregistrarea și verificarea refugiaților cu scopul de a legaliza statutul acestora în Turcia și de a le facilita accesul la servicii. Pe lângă intervențiile de protecție independente menite să acopere lacunele și să răspundă nevoilor specifice ale persoanelor expuse riscurilor, protecția a fost integrată și în ceilalți piloni ai strategiei de răspuns umanitar (nevoi de bază, sănătate și educație). Scopul general este de a aborda într-un mod mai adecvat vulnerabilitățile refugiaților, de a legaliza statutul acestora și de a-i conecta la o rețea mai largă de servicii publice și de servicii ale ONU/ONG-urilor. În perioada de raportare, asistența a rămas axată pe grupurile cele mai vulnerabile (de exemplu, lucrătorii migranți sezonieri din agricultură, principalele grupuri de refugiați etc.). În plus, proiectele finanțate prin intermediul Fondului fiduciar al UE ca răspuns la criza siriană au inclus asistență pentru primirea refugiaților în centre comunitare și pentru îndrumarea ulterioară a refugiaților vulnerabili către servicii adecvate.

În cadrul componentei de dezvoltare a instrumentului, la sfârșitul anului 2020 a fost contractat un grant direct pentru Ministerul Familiei, Muncii și Serviciilor Sociale, în valoare de 20 de milioane EUR. Proiectul are ca scop îmbunătățirea furnizării de servicii sociale preventive și de protecție pentru cei mai vulnerabili refugiați și pentru comunitățile-gazdă. În 2022, au fost deschise opt dintre cele 18 noi centre de servicii sociale planificate și s-au

înregistrat progrese în ceea ce privește deschiderea a șase centre de îngrijire de zi pentru persoanele în vârstă. De asemenea, au fost inițiate activități pregătitoare, în special punerea la dispoziție a 75 de unități de protecție a copilului, înființarea a zece centre mobile de servicii sociale, furnizarea de sprijin material unităților de protecție și monitorizare a violenței și oferirea de cursuri de formare pentru aproximativ 4 000 de membri ai personalului din Ministerul Familiei și Serviciilor Sociale de la nivel central și provincial.

Sănătate

În cadrul instrumentului, au fost alocate aproximativ 800 de milioane EUR pentru domeniul prioritar al sănătății.

Principalul pilon al sprijinului acordat din instrument este SIHHAT, un proiect finanțat cu două alocări consecutive: 300 milioane EUR în 2016 și 210 milioane EUR în 2020. SIHHAT sprijină eforturile Ministerului Sănătății din Turcia de a oferi un acces liber și echitabil la asistență medicală pentru 4 milioane de refugiați. În total, 187 de centre medicale pentru migranți sunt operaționale în 30 de provincii și aproximativ 4 000 de cadre medicale lucrează în unități sprijinite de UE, dintre care 75 % sunt de origine siriană. Punerea în aplicare a SIHHAT II continuă în ritm susținut, cu rezultate tangibile. Pregătirile pentru SIHHAT III au început în 2022. SIHHAT III ar trebui să asigure continuarea serviciilor de asistență medicală pentru refugiați după 2023, când SIHHAT II ar trebui să înceteze.

Construcția celor două spitale finanțate în cadrul instrumentului – Dörtyol/Hatay și Kilis – a fost finalizată. Ambele spitale au fost deschise oficial – în iunie și, respectiv, decembrie 2022 – și sunt pe deplin operaționale. Acestea oferă servicii de asistență medicală secundară de calitate refugiaților și comunităților-gazdă. În plus, instrumentul construiește și renovează centre medicale pentru migranți, achiziționează truse de maternitate și de igienă și renovează unități de fizioterapie, în completarea SIHHAT.

Procesul de tranziție a serviciilor de reabilitare fizică de la asistența umanitară la asistența pentru dezvoltare este aproape finalizat. Partenerul umanitar asigură cu succes un acces sigur și incluziv la servicii pentru refugiații cu handicap și cu alte vulnerabilități, în concordanță cu gradul de pregătire al unităților de reabilitare prin terapie fizică (PTR) construite în cadrul SHIFA³⁶, un proiect finanțat de UE și implementat de Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei (CEB).

În cadrul pregătirilor sale pentru SIHHAT III, Comisia intenționează să acorde o atenție deosebită grupurilor vulnerabile (refugiați din afara provinciei lor de înregistrare, persoane care nu au cetățenie siriană, LGBTQI + și refugiați cu handicap) și serviciilor specifice, inclusiv sănătății reproductive și sănătății mintale, precum și sprijinului psihosocial.

Infrastructura municipală

Infrastructura municipală este o prioritate-cheie a instrumentului. Instrumentul sprijină o serie de municipalități în ceea ce privește furnizarea de servicii municipale esențiale, inclusiv alimentarea cu apă și salubritatea și gestionarea deșeurilor solide. De asemenea, sprijină infrastructura locală prin furnizarea de servicii recreative. Construcția unei instalații de tratare mecanică a deșeurilor biologice în Gaziantep a fost finalizată în octombrie 2021. Au fost semnate nouă contracte din 36 privind furnizarea de servicii legate de apă, ape reziduale și

³⁶„Consolidarea infrastructurii de sănătate pentru toți”

deșeuri solide, iar dintre cele 26 de centre pentru tineret și sport, 22 au fost contractate și sunt în curs de construcție.

Nevoile de bază și sprijinul socioeconomic

Au fost alocate peste 2,83 miliarde EUR pentru nevoile de bază și sprijin socioeconomic în cadrul instrumentului.

Intervențiile în acest domeniu prioritar urmăresc să asigure satisfacerea nevoilor de bază ale celor mai vulnerabili refugiați și sporirea rezilienței și a autonomiei refugiaților. Acest lucru ar trebui să permită o tranziție treptată de la dependența de asistență socială la o autonomie sporită și la oportunități de asigurare a mijloacelor de trai.

În cadrul asistenței pentru nevoile de bază a instrumentului, peste 2,6 milioane de refugiați au primit sprijin direct care să le permită să ducă o viață demnă. Cea mai mare parte a sprijinului se acordă prin Plasa de siguranță socială de urgență (ESSN), un program umanitar de asistență socială prin care, în prezent, se furnizează asistență lunară în numerar, prin intermediul unui sistem de carduri de debit de care beneficiază peste 1,6 milioane de refugiați. 1,225 milioane EUR au fost alocate celei de a treia faze a ESSN. Continuarea sprijinului prin ESSN este asigurată până în al doilea trimestru al anului 2023³⁷, finanțarea ulterioară fiind alocată în cadrul sprijinului suplimentar pentru refugiați în afara instrumentului.

Comisia a semnat, în cadrul celei de a doua tranșe a instrumentului, un contract cu Ministerul Familiei și Serviciilor Sociale pentru un grant direct în valoare de 245 de milioane EUR, în scopul de a permite acordarea unui sprijin financiar lunar, comparabil cu asistența socială furnizată persoanelor vulnerabile în cadrul sistemului de securitate socială din Turcia, și anume programul ESSN complementar (C-ESSN). În urma unei faze pregătitoare, plățile către beneficiari au început în iulie 2021 și vor continua cel puțin până în luna mai 2023. Proiectul se desfășoară în paralel cu programul ESSN și oferă sprijin gospodăriilor monoparentale, vârstnicilor, persoanelor cu handicap și celor cu handicap grav. Membrii delegației UE și ai personalului biroului local al ECHO din Ankara se reunesc periodic pentru a coordona punerea în aplicare în paralel a programelor ESSN și C-ESSN. În 2022, continuitatea programelor C-ESSN și ESSN³⁸ a fost asigurată în cadrul sprijinului suplimentar pentru refugiați mobilizați pentru perioada 2021-2023³⁹, în valoare de 3 miliarde EUR.

Se acordă în continuare sprijin socioeconomic suplimentar refugiaților care pot avea acces pe piața muncii. Acest sprijin urmărește sporirea capacității de inserție profesională a refugiaților și asigură programe de formare profesională și de dezvoltare a competențelor, de formare lingvistică, de consiliere profesională și de formare la locul de muncă, precum și simplificarea procesului de obținere a permiselor de muncă, pentru sprijinirea atât a refugiaților sirieni, cât și a comunităților-gazdă. În cooperare cu Organizația pentru dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii din Turcia (KOSGEB) și Banca pentru dezvoltare și Investiții din Turcia (TKYB), se acordă granturi pentru formarea antreprenorilor și în domeniul antreprenoriatului, atât

³⁷ <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20200706IPR82727/meps-approve-EU585-million-to-support-syrian-refugees-in-neighbouring-countries>

³⁸Următoarea etapă a programului ESSN este planificată să fie preluată de DG NEAR.

³⁹*Decizia de punere în aplicare a Comisiei privind finanțarea măsurii individuale pentru furnizarea de sprijin în numerar celor mai vulnerabili refugiați din Turcia pentru anii 2022 și 2023, C(2022) 7822 final*, a fost adoptată la 4.1.2022 iar *Decizia de punere în aplicare a Comisiei privind finanțarea măsurii individuale de continuare a sprijinului pentru nevoile de bază și tranziția către oportunități de subzistență pentru refugiații din Turcia în 2022, C(2022) 8887 final*, a fost adoptată la 7.12.2022.

întreprinderilor nou-înființate ale refugiaților sirieni și ale comunităților-gazdă, cât și antreprenorilor existenți. Un alt proiect sprijină dezvoltarea și punerea în aplicare a unui model de antreprenoriat social condus de femei pentru a asigura activități sustenabile și generatoare de venituri atât pentru cele mai vulnerabile femei refugiate cu cetățenie siriană cât și pentru femeile cu cetățenie turcă. Alte două proiecte vizează sprijinirea ocupării forței de muncă în agricultură. Proiectele ar trebui să se deruleze până la jumătatea anului 2025 cel târziu. În 2022, continuitatea sprijinului socioeconomic acordat refugiaților a fost asigurată în cadrul sprijinului suplimentar pentru refugiați mobilizat pentru perioada 2021-2023, în valoare de 3 miliarde EUR.

Gestionarea migrației

În acest domeniu prioritar, în cadrul primei tranșe a instrumentului au fost finanțate două proiecte în valoare totală de 80 de milioane EUR. Un prim proiect a furnizat sprijin din partea UE pentru a consolida capacitatea pazei de coastă turce de a desfășura operațiuni de căutare și salvare. Al doilea proiect a urmărit sprijinirea Direcției Generale pentru Gestionarea Migrației (DGMM) în ceea ce privește activitățile sale de gestionare a returnărilor din UE. Ambele proiecte au fost finalizate.

Aspectele legate de gen ale proiectelor derulate în cadrul instrumentului

Punerea în aplicare a intervențiilor din cadrul instrumentului este ghidată în continuare de Planul de acțiune al UE pentru egalitatea de gen III „Împreună către o lume a egalității de gen în perioada 2021-2025”. Promovarea, protecția și respectarea drepturilor femeilor și ale fetelor în întreaga lor diversitate, egalitatea de gen și capacitarea femeilor și a fetelor au rămas prioritare în 2022. Considerațiile legate de gen au fost integrate în toate proiectele din cadrul instrumentului, fiind monitorizate în continuu prin date defalcate (76 de indicatori). Integrarea dimensiunii de gen a fost combinată cu acțiuni specifice dezvoltate de partenerii de punere în aplicare care au o experiență solidă în ceea ce privește această abordare și care au capacitatea de a se angaja în dialogul cu autoritățile turce.

Instrumentul a jucat un rol semnificativ în îmbunătățirea capacității de inserție profesională a femeilor. Peste 26 000 de femei au absolvit cu succes cursuri pe termen scurt de formare a competențelor profesionale, în timp ce aproximativ 40 000 de femei au beneficiat de servicii de consiliere în materie de ocupare a forței de muncă. În plus, sprijinul consultativ sau financiar a fost extins la aproximativ 500 de întreprinderi deținute de femei.

Instrumentul a oferit femeilor refugiate cursuri de limbă turcă cu un grad ridicat de utilitate. Aproximativ 25 000 de femei refugiate adulte și 20 000 de studente au absolvit cu succes aceste cursuri. În plus, aproximativ 55 000 de copii refugiați de sex feminin au frecventat învățământul preșcolar pus la dispoziție prin intermediul proiectelor finanțate în cadrul instrumentului. De asemenea, au fost acordate burse educaționale unui număr de 15 000 de studente. Este demn de remarcat faptul că aproape 50 % din cadrele didactice și personalul didactic angajat în cadrul instrumentului sunt femei.

Programele de transfer de numerar au oferit beneficii egale femeilor refugiate. Peste un milion de femei primesc în mod regulat transferuri necondiționate de resurse. În plus, familiile a aproximativ 400 000 de studente au beneficiat de transferuri condiționate de numerar pentru sprijin educațional. Separat de programele de transfer de numerar, aproximativ 500 000 de femei refugiate au beneficiat de servicii de orientare și protecție, în timp ce aproximativ 550 000 de femei refugiate au beneficiat de servicii de protecție furnizate prin intermediul proiectelor finanțate în cadrul instrumentului.

5. Monitorizare și evaluare

Monitorizare

Sistemul de monitorizare a instrumentului este conceput astfel încât să fie adaptat, perfecționat și îmbunătățit pe toată durata sa de viață. În 2022, raportarea cu privire la realizările instrumentului a continuat să se bazeze pe cadrul actualizat privind rezultatele instrumentului⁴⁰ și pe teoria schimbării⁴¹. Două rapoarte de monitorizare a instrumentului au fost publicate în 2022 – în iunie și decembrie – și pot fi accesate pe site-ul DG NEAR⁴². raportul care acoperă perioada până în decembrie 2022 este prevăzut pentru iunie 2023.

Comisia continuă să fie sprijinită de o echipă de asistență tehnică (SUMAF⁴³) în ceea ce privește îndeplinirea sarcinilor sale de monitorizare și raportare în cadrul instrumentului. Până la sfârșitul anului 2022, au fost finalizate 239 de misiuni de monitorizare și au fost efectuate șase misiuni de monitorizare axate pe rezultate, 94 de misiuni de asistență tehnică și 139 de controale/misiuni de monitorizare la fața locului; 61 % dintre aceste misiuni s-au axat pe contractele care fac obiectul gestiunii directe⁴⁴. De asemenea, acțiunile instrumentului finanțate în cadrul planurilor de punere în aplicare a ajutorului umanitar au continuat să fie monitorizate, 89 de misiuni de monitorizare la nivel de proiect fiind finalizate în perioada de raportare.

Evaluare

Comisia a continuat să pună în aplicare recomandările din cadrul Evaluării strategice la jumătatea perioadei a instrumentului⁴⁵, publicate în iulie 2021.

6. Audit

Curtea de Conturi Europeană a început cel de al doilea audit al performanței instrumentului în noiembrie 2022. Acesta era în curs la momentul redactării prezentului document. Curtea își propune să prezinte constatările și recomandările sale în toamna anului 2023.

7. Comunicare și vizibilitate

În 2022, activitățile au continuat să sporească vizibilitatea acțiunilor din cadrul instrumentului menite să pună în lumină rolul UE în ceea ce privește acordarea de asistență Turciei cu privire la găzduirea populației de refugiați. Printre priorități s-au numărat asigurarea sensibilizării, vizibilității și înțelegerii în rândul publicului larg, al mass-mediei, al factorilor de decizie politică și al altor părți interesate din UE, Turcia și comunitatea internațională.

Evenimente, ceremonii și prezență în mass-media

În prima jumătate a anului 2022, șeful de delegație a efectuat patru misiuni la Denizli, Konya, Mardin și Dörttyol pentru a spori vizibilitatea acțiunilor UE, care s-au bucurat de un interes

⁴⁰ https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2022-06/Facility%20Results%20Framework_Jun2022.pdf

⁴¹ https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2022-06/Facility%20Theory%20of%20Change_Feb2022.pdf

⁴² https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/negotiations-status/turkey/eu-facility-refugees-turkey_en

⁴³ Asistență tehnică pentru sprijinirea monitorizării acțiunilor finanțate în cadrul Instrumentului pentru refugiați din Turcia – IPA/2018/393-877.

⁴⁴ Cifre cumulate, începând cu 2017.

⁴⁵ https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/strategic-mid-term-evaluation-facility-refugees-turkey-2016-201920_en

substanțial. Alte evenimente legate de proiecte includ ceremonia de deschidere a proiectului „Capacitarea sectorului privat pentru promovarea coeziunii sociale și economice în Turcia” (FOSTER) din februarie 2022, lansarea, în luna mai, a proiectului „Antreprenoriat social, capacitate și coeziune în comunitățile de refugiați și comunitățile-gazdă din Turcia” (SEECO), ceremonia de deschidere a noului spital de stat din Kilis din iunie și ceremonia de semnare a proiectului „Transferul condiționat de numerar pentru educație” din decembrie 2022, marcând transferul oficial al CCTE de la UNICEF către guvernul turc. Vizibilitatea activităților și a acțiunilor a fost promovată prin comunicate de presă.

În 2022, a fost organizată o vizită destinată mass-mediei pentru prezentarea proiectelor de ajutor umanitar finanțate de UE în Turcia. În urma vizitei, au fost publicate articole dedicate în mass-media europeană, inclusiv în El Pais (ES), ANSA (IT), Publico (PT), Deutsche Welle (DE), ARD (DE), EFE (ES) și NRK (NO). În plus, împreună cu Federația Internațională a Societăților de Cruce Roșie și Semilună Roșie, a fost desfășurată o campanie de comunicare la scară largă pentru a sensibiliza publicul cu privire la programul ESN. Campania a inclus promovări reușite pe platformele de comunicare socială în Germania, Italia, Suedia, Turcia, Portugalia și Polonia.

8. Concluzii și etapele următoare

În 2022, s-au înregistrat progrese importante în ceea ce privește punerea în aplicare a instrumentului. Pachetul financiar operațional al instrumentului a fost contractat integral și s-au plătit 5 miliarde EUR. Instrumentul a continuat să furnizeze asistența atât de necesară refugiaților și comunităților-gazdă din Turcia.

Printre **etapele următoare** se numără:

- *continuarea punerii în aplicare cu eficacitate a tuturor proiectelor în beneficiul refugiaților și al comunităților-gazdă, în conformitate cu principiile bunei gestiuni financiare;*
- *continuarea desfășurării activităților de comunicare cu privire la instrument;*
- *organizarea unei reuniuni a comitetului director al instrumentului în iunie 2023;*
- *programarea și punerea în aplicare a unui sprijin suplimentar pentru refugiații și comunitățile-gazdă din Turcia, pentru a asigura durabilitatea realizărilor instrumentului.*